

(απόσπασμα από το βιβλίο: "Γέρων Ιωσήφ ο ησυχαστής", τόμος β' Πατρικαί Υποθήκαι)
Ιωσήφ Μοναχού

Διερωτάται κανείς, όταν με αυτού του είδους τα θέματα πρόκειται να ασχοληθεί, πώς θα τα βγάλει πέρα, ή τι είδους συμπεράσματα θα επισημάνει, αφού πρόκειται να πλησίαση στην άβυσσον των βαθέων και σκοτεινών νοημάτων του σατανά, οπού ο γνόφος των ακατονόμαστων του δόλων και πονηριών. Στο βιβλίον του Ιώβ σκιαγραφείται η εικόνα αυτού του δράκοντος. «Τις αποκαλύψει πρόσωπον ενδύσεως αυτού; εις δε πτύξιν θώρακος αυτού τις αν εισέλθοι; πύλας προσώπου αυτού τις ανοίξει; Κύκλω οδόντων αυτού φόβος. Τα έγκατα αυτού ασπίδες χάλκεαι, σύνδεσμος δε αυτού ώσπερ σμυρίτης λίθος... Εν πταρμώ επιφαύσκειται φέγγος, οι δε οφθαλμοί αυτού είδος Εωσφόρου. Εκ στόματος αυτού εκπορεύονται ως λαμπάδες καιόμεναι και διαρριπτούνται ως εσχάροι πυρός. Εκ μυκτήρων αυτού εκπορεύεται καπνός καμίνου καιομένης πυρί ανθράκων. Η ψυχή αυτού άνθρακες, φλόξ δε εκ στόματος αυτού εκπορεύεται. Εν δε τραχήλω αυτού αυλίζεται δύναμις, έμπροσθεν αυτού τρέχει απώλεια...» Δεν είναι παρέκβασις η από μέρους αυτή παράθεσις γραφικού χωρίου περί του τι εστί διάβολος και σατανάς, αφού προς αυτόν είναι όλη μας η πάλη και σπουδή, ως του μονίμου και κοινού μας πολεμίου και εχθρού. Ειδικά όμως μας επέβαλε την μνημόνευσίν του ο σχολιασμός, πού προτιθέμεθα να κάνωμε σ' αυτό μας το κεφάλαιο για το πονηρώτερόν του επίτευγμα, την ΠΛΑΝΗΝ!

Κάθε διαβολικόν επίτευγμα ασφαλώς ολέθριον είναι, και κανείς δεν διαφωνεί. Εκείνο όμως πού συγκεντρώνει την μεγαλύτερη πονηρίαν και κακίαν, είναι και λέγεται πλάνη στην γενικότητα της· και η ουσία της είναι όλη η απάτη, όλον το ψέμα, όλος ο δόλος και η διαστροφή κάθε ορθής πραγματικότητας. Και τι παράξενον αυτό, αφού ο δημιουργός και γεννήτωρ της διάβολος είναι ο «ψεύστης και ο πατήρ αυτού»; Ευρισκόμενοι ήδη εις την μέσην κλίμακα της πνευματικής ανόδου, κατά την πατερικήν μας παράδοσιν, την λεγομένην φωτιστικήν, ανήκομεν στην αντίστοιχον πολεμικήν παράταξιν του εχθρού, οπού έχει σαν στόχο της, την διαστροφήν και παραμόρφωσιν της αληθείας. Δεν αγωνίζεται αυτή η

διαβολική αντίστασις να εκτοπίση τον αγωνιστήν, όπως η πρώτη της μορφή, να τον βγάλει από την πίστιν και την θεογνωσίαν, αλλά τώρα προσπαθεί να τον αποπροσανατολίσει από την σωστήν κατεύθυνση, να δεχθεί συμβιβασμό και να νοθεύση την ορθήν δόξαν της παραδοθείσης αποκαλύψεως. Πλάνη, καμουφλαρισμένο ψεύδος, απάτη και δόλος, αντί της αλήθειας. Και πάλιν οι αλλοιώσεις και πάλιν οι μεταβολές. Μετά την ηλιόλουστη ημέρα της ανοίξεως ήλθε κακοκαιρία με ύπουλες και άγνωστες διαθέσεις. Μετά την ευθηϊάν και πάλιν η αφορία και πενία, μετά την γαλήνην και πάλιν η ταραχή · όχι όμως ανοικτά και φανερά, αλλά ύπουλα και δόλια και υποκριτικά. Περί των τοιούτων έγραφε ο μακάριος Δαυίδ: «ότι ουκ εστίν εν τω στόματι αυτών αλήθεια, η καρδία αυτών ματαία· τάφος ανεωγμένος ο λάρυγξ αυτών ταίς γλώσσαις αυτών εδολιούσαν».

Ξεκινώντας από τον χειρόγραφον ορισμόν του Γέροντος, μεταφέρω τα ίδια του λόγια. «Πλάνη, αγαπητέ μοι, καθ' εαυτήν ονομάζεται η ουσιώδης εκ της ευθείας και αληθείας απομάκρυνσις, αρνούμενη ως ειπείν την αλήθεια και το ψευδός ασπασμένη». Αφού η χάρις επανέλθει, κατά την περιγραφήν μας, και επαναφέρει τον αγωνιστήν στη σωστή του πορείαν, ή μάλλον στην πατερικήν μας παράδοσιν της πνευματικής ανόδου και προκοπής, συναντά πάλιν άλλο ανάλογο εμπόδιο απαραίτητο για την πνευματική γυμνασία. Όπως στην πρώτη του πορεία έπρεπε να μάθη δια της πείρας τον όλεθρον της αυτοπεποιθήσεως και να ανάγει τα πάντα στον Θεόν μάλλον, παρά στις ουτιδανές ανθρωπίνες του προσπάθειες· έτσι και τώρα, μετά την είσοδόν του στις τάξεις του φωτισμού και της επαφής του στην θεωρητικήν σφαίραν, πού ο νους του καθαρθείς καταξιούται, επιβάλλεται να μάθη, όχι εξ ακοής άλλ' εκ της πείρας του, ότι και ο εχθρός δύναται πολλά από τα ιδιώματα της θεωρίας και χάριτος να μιμηθεί και να τα παραστήσει ψευδώς ως αλήθειαν.

Εάν δύναται να παρίσταται ως άγγελος φωτός και να υποδύεται τον ρόλον του σωτήρος, τι το δύσκολον και τα ιδιώματα της χάριτος να παραχαράξει; Επιτρέπει, λοιπόν, η παιδεύουσα μητέρα χάρις, να εισέλθει ο αθλητής στα σατανικά πειρατήρια, για να κερδίσει ιδιοχείρως εκ της πάλης του, ως λάφυρον, την πείραν και να δύναται να λέγει στο πλήρωμα της Εκκλησίας ως ο Παύλος και οι Πατέρες του ότι «ου γαρ τα νοήματα αυτού, του εχθρού, αγνοούμεν».

Τα ιδιώματα αυτής της αρρώστιας, πλάνης, είναι πάμπολλα και ποικίλλουν αναλόγως των προσώπων, των χαρακτήρων, των τόπων και τρόπων και άλλων πολλών αφορμών, πού μπορεί ο σατανάς να καλύψει το δόλωμα του. Εμείς πάντως θα ασχοληθούμε με την μορφήν, πού ανήκει στη δική μας συνέχεια, καθώς ο αείμνηστος Γέροντας μας παρέδωσε. Η αρχή της συνήθως μοιάζει με την πρώτη μορφή της απάτης, πού ο αρχέκακος απάτησε τους προπάτορας, με παραλλαγή δηλαδή του σχήματος ή του πράγματος και μέσου, όχι όμως και της φύσεως. Ο ληστής αυτός διάβολος παρακολουθεί την ροπήν του θελήματος του ανθρώπου, που, ως αδυναμία ή ως προσπάθεια και αιχμαλωσία, παραμένει και απασχολεί τον νουν και σιγά-σιγά και την θέλησιν και έτσι απ' εδώ ευρίσκει θύραν και εισέρχεται. Η τεχνική του πολέμου, εδώ, είναι ευμέθοδη και ύπουλη. Δεν βιάζεται, δεν πιέζει, δεν βαρύνεται να καρτερεί, έως ότου λάβει ικανά εχέγγυα της επιτυχίας του, και ιδίως, εάν το πάθος πού επικρατεί είναι πολύφορον, για να έχει έτσι μεγαλύτερον κέρδος εκ της νίκης του. Η τόση επιμονή του πονηρού στην πάλην αυτήν, είναι να αιχμαλωτίσει τον άνθρωπον στην εσφαλμένην ιδέαν και πλάνην διότι ο πόλεμος, εδώ, δεν είναι σωματικός, στα πάθη δηλαδή πού ανήκουν στο επιθυμητικόν μέρος, αλλά κυρίως στο λογιστικόν. Είναι μάλλον πόλεμος της διανοίας, σε ό,τι ανήκει στον νουν και στην θεωρίαν, γιατί τώρα η θέσις και η κατάστασις του αγωνιστού βρίσκεται σ' αυτήν την σφαίρα. Και πάλιν επανερχόμεθα, και ας μη φαίνεται κουραστικόν, για την λεπτομέρειαν, επειδή ο σκοπός μας είναι διαφωτιστικός.

Αφού με την πρακτικήν του εργασίαν συμπληρώσει, χάριτι Χριστού, ο αγωνιστής την πρώτην βαθμίδα της μετανοίας, πού είναι και λέγεται καθαρτική και σημαίνει ό,τι ενίκησε τα πάθη της σαρκός· και στον όρον του επιθυμητικού επέβαλε μόνον την χρείαν και οι αισθήσεις υπετάχθησαν στον νουν, ώστε τίποτα να μην απαιτούν ή ενεργούν κατ' επιθυμίαν, θεραπεύεται το ένα μέρος του «τριμερούς της ψυχής», το επιθυμητικόν. Μετά απ' αυτόν τον θρίαμβον της νίκης, πού ανήκει κυρίως στην σωστήν προσπάθειαν και κηδεμονίαν του νου, κερδίζει σαν βραβείον την ειρήνην των λογισμών και την είσοδον στους χώρους της ευχής, όχι αυτής πού έως τώρα κρατούσε με προσπάθειαν και κόπον και ετοιμασίαν. Η θεία χάρις πλέον, όχι ως αντιληπτική επίσκεψις και παρηγορία πού εφαινετο περιοδικά, αλλά τώρα ως ενδημούσα κατάστασις παραμένει στον νουν του ανθρώπου και τον υψώνει στην δεύτερην βαθμίδα της πνευματικής ζωής, την λεγομένην «φωτιστικήν». Σ' αυτό το στάδιον το πλείστον της εργασίας, πού περιέχεται στον όρον της μετανοίας, είναι η κυριότης του νου επί πάντων και η επικράτησις της χάριτος επί του νου. Όπως ο νους στην περίοδον της πρακτικής εργασίας υπέταξε τις αισθήσεις λογικά και προκάλεσεν την ισορροπίαν στην σωστήν χρήσιν των πραγμάτων, τώρα η θεία χάρις βραβεύει τον νουν παραμένουσα μετ' αυτού για ενίσχυσιν του στην σωστή κρίσιν και χρήσιν των νοημάτων, και τούτου ο άθλος είναι η είσοδος στην θεωρίαν.

Από την μεσαιάν τάξιν, αυτήν την «φωτιστικήν», αρχίζει στους αληθινούς αγωνιστές της μετανοίας η τάξις της θεωρίας, πού δεν είναι πλέον επίνοια του νου ή προσπάθεια κατά δικήν του βούλησιν ή προγραμματισμόν, αλλά αυθεντία και κυριότης της θείας χάριτος, πού, όπως και οπόταν και οσάκις θέλει, οδηγεί αυτή τον νουν εις θεωρίαν, αναλόγως της δικής του φωτιστικής καταστάσεως και ανάγκης, όπου επιβάλλει η περίστασις προς οικοδομήν, είτε της δικής του, είτε του πληρώματος της Εκκλησίας, όπως οι Πατέρες μας παρέδωσαν. Εθεωρήσαμεν επιβεβλημένην την μικρήν αυτήν παρέκκλισιν εκ του κειμένου μας, για να αναλύσωμεν σαφέστερα, το γιατί ο αείμνηστος Γέροντας έταξε σ' αυτήν την βαθμίδα την θέσιν της πλάνης σαν μία συνέχεια, στην πνευματικήν ιεραρχίαν.

Δικαίως λοιπόν και ο εχθρός μας, μετά την προαγωγήν του αγωνιστού στα πνευματικά χαρίσματα, παρουσιάζεται με ανάλογες αντιδράσεις. Παρηγορεί η χάρις τον νουν με τους μητρικούς τρόπους της προνοίας της; Προσπαθεί και ο εχθρός να πλησιάση μέσω του ίδιου τρόπου, και να απατήση έτσι τον νουν και δικαίως αυτό ονομάζεται «πλάνη». Κατά το φιλοσοφικόν ρήμα «ουχ ευρήσεις τάξιν εν ατάκτοις»· και πάλιν κατά τον Μωϋσήν «οι δε εχθροί ημών ανόητοι»· στην καθ' ημών όμως μάχην και πάλιν οι πονηρότατοι δαίμονες γίνονται συνεπίς, όσο και αν τους χαρακτηρίζη η ακαταστασία.

Ο σκοτεινός λαβύρινθος της πλάνης είναι δυσκατάληπτος. Οι κεντρικώτερες όμως αρτηρίες, πού οδηγούν σ' αυτόν είναι δύο.

Πρώτη και δεύτερη δεν χαρακτηρίζονται, γιατί δεν υπάρχει τάξις, η δε κάθε μία απ' αυτές είναι ως εξής: Όσοι αγωνίζονται διανοητικά, δηλαδή περισσότερο με τον νουν και την εσωστρέφειαν, είναι αυτοί πού θα συναντήσουν παρηγοριά από την χάριν στο θεωρητικόν μέρος. Είτε κατά την ώρα της προσευχής κυρίως, είτε σε λεπτήν κατάστασιν ύπνου ή κάπως αλλοιώς θα τους πλησιάση η αναζητούμενη θεία χάρις για πληροφορίαν. Αυτήν

ακριβώς την θέσιν παρακολουθεί και το πνεύμα της πλάνης· και με εσχηματισμένον τρόπον, ενίοτε προλαμβάνει, όσον απουσιάζει ιδίως και η πραγματική πείρα του νου στο να διαγνώση ευκρινώς την ποιότητα του φαινομένου, και έτσι προσπαθεί να παρασύρη στην δική της προσοχήν. Αυτός είναι, ο ένας τρόπος της πλάνης. Εις όσους βαδίζουν τον πατημένο δρόμο της υποταγής και ταπεινοφροσύνης, ελάχιστα μπορεί να ενοχλήση αυτή η κακία, και περισσότερο πλησιάζει και παραμένει στους ιδιόρρυθμους και αυταρχικούς τύπους, πού νομίζουν ότι οι εξωτερικοί τύποι και γενικά οι ανθρώπινες προσπάθειες μόνες τους μπορούν να καρποφορήσουν. Στην κατάσταση αυτήν, πού είναι εισαγωγική, με τόσην λεπτότητα και επιτηδειότητα μεταμορφώνεται η πλάνη σε σχήματα χάριτος και αληθείας, πού κινδυνεύουν και οι δόκιμοι να ταλαντευθούν, και κρίνεται απαραίτητη η υπακοή. Στην θέσιν αυτήν ο Γέροντας επιμένει στο ότι δεν πρέπει να δέχεται κανείς εξ ίδιας κρίσεως κανένα είδος αισθήσεως ή θεάματος, είτε φαντασίας, άνευ της διακρίσεως των εμπειρών.

Αναφέρομεν μερικούς ειδικούς τρόπους ή μορφές πού μετασχηματίζεται ευκολώτερα η πλάνη στους αγωνιζόμενους. Κάποτε στην προσευχή τους, όταν αρχίσουν λίγο να προχωρούν, τους παρουσιάζεται σαν φαντασία ταχύτατη κάποια λάμψις, πού αν την προσέξουν στην δεύτερη και τρίτη φορά μορφοποιείται σε σχήμα προσώπου ή πράγματος, αναλόγως, που έπεσε τον νουν να το παραδεχθή. Εάν καταφύγουν σε συμβουλή Γέροντος, εξασθενεί και υποχωρεί. Αν όμως πιστεύσουν, ότι για την αρετήν τους, τους άξιζαν και αναμένουν να τα ιδούν πάλιν, λόγω κάποιας ευλάβειας πού προσποιούνται, τότε αυξάνει η παρουσία του πονηρού σε πλέον συγκεκριμένα θεάματα.

Όλες αυτές οι ψευδαισθήσεις δεν έχουν κανένα πραγματικό ιδίωμα των όσων η θεία χάρις πληροφορεί τους δικούς της, αλλ' απεναντίας είναι γεμάτες ταραχήν και σύγχυσιν, ερεθίζουσες συνάμα και τα κατώτερα πάθη του σώματος. Ο νους του πλανηθέντος σκοτίζεται και δεν μπορεί να διακρίνη, διότι ούτε της αληθινής χάριτος έχει πείραν, ούτε όμως ταπεινώσιν, για να αμφισβητήσει την δικήν του κρίσιν.

Στα αρχικά ακόμη στάδια, εάν ελέω Θεού ανακύψει ο παρασυρθείς και ζήτηση θεραπείαν, υπάρχει ελπίς να θεραπευθή τη επεμβάσει της Εκκλησίας. Αν όμως προχωρήσει η πλάνη βαθύτερα, ώστε, κατά τον Γέροντα, «αν πλέον επέλθη η δηλητηρίασις του νοητού αίματος, είναι αληθώς πλέον κατά πολλά δύσκολον» και δικαίως θεωρείται ως δυσέκνιπτον η πλάνη.

Άλλοτε πάλιν αισθάνονται είδος ευωδίας και γενικά, εις οποίαν αδυναμίαν ο νους των κλίνει, σ' αυτό το μέρος και το πνεύμα της πλάνης μετασχηματίζεται. Εις τους φανταζομένους αξιώματα αρχών και εξουσιών, δηλαδή εις όσους ζουν εισέτι αυτά τα πάθη, αν και προς καιρόν τα πολέμησαν, το πνεύμα της πλάνης υποδύεται αυτήν την προσφοράν και τους δείχνει στους ύπνους ότι τους εκλέγουν αρχηγούς και ποιμένας και πνευματικούς πατέρας για τη σωτηρία του κόσμου. Αυτός είναι ο ένας τρόπος του πνεύματος της πλάνης στην εισαγωγικήν του μορφήν. Αλλά και εις τους προχωρημένους δεν παραιτείται να πολεμήσει, αρκεί να βρη απροφύλακτον τον αγωνιστήν και κλεπτόμενον από κάποιον πάθος. Εις τους προκόψαντας στην θεωρία παρουσιάζεται ως άγγελος Κυρίου, με μορφές αγίων και Αυτού τούτου του Σωτήρος μας Χριστού, αναλόγως της θέσεως πού βρίσκεται ο άνθρωπος του Θεού. Η άλλη πάλιν μορφή της πλάνης βρίσκεται περισσότερο στο πρακτικόν μέρος, πού συνήθως καθένας ξεκινά στην αρχήν της μετανοίας. Για μια σαφέστερην εικόνα και των δύο μορφών της πλάνης λέγομεν τα εξής.

Η μεν μία, οπού περιγράψαμεν, σκοπόν έχει να συγχύσει αυτούς πού εισήλθαν καλώς και να τους εμποδίσει την πρόσβασιν και η άλλη, οπού εν συνεχεία θα αναφέρωμεν, είναι να μην αφήσει να μπουν όσοι προς τούτο επείγονται, με το ίδιον πάντοτε αποτέλεσμα, την ζημίαν του αγωνιστού.

Δεν αρνούμεθα την αγωνιστικότητα στην εργασία της πρακτικής, πού είναι γέννημα του θείου ζήλου, όπως προαναφέραμεν. Απαραίτητη προϋπόθεσις είναι η τήρησις των πρακτικών αρετών, όπως και ο Κύριος μας μας παρέδωσε μετά το βάπτισμά του στον Ιορδάνην και την εις το όρος αναχώρησιν του. Νηστεία, αγρυπνία, προσευχή, ακτημοσύνη,

αγνός βίος, ταπείνωσις, και γενικά τα μέσα αυτά, πού δαμάζουν την φιλαμαρτήμονα διάθεσιν. Τώρα, και εδώ βρίσκει τρόπους και οχυρώνεται η πλάνη με την εξής πρόφασιν. Είτε από συνήθειαν, είτε από έξιν, είτε από ιδιοσυγκρασίαν, κάθε άνθρωπος έχει κάποιαν ικανότητα περισσότερο των άλλων. Στην πνευματική ζωήν, όταν ξεκινήση, τότε αυτή η ικανότης του γίνεται βοήθεια σε κάποιο αγώνισμα, σε κάποιαν αρετήν. Ο θείος ζήλος, σαν ο πρώτος συνεργάτης του μετανοούντος, ενούμενος με το ίδιον του προτέρημα, οποιονδήποτε, τον βοηθά να προκόψη σύντομα σ' αυτό το κατόρθωμα, σ' αυτήν την αρετήν, μπορούμε να πούμε. Τότε, αρεσκόμενος σ' αυτό πού με ευκολία κατορθώνει, μένει μόνο σ' αυτό· και δεν φροντίζει για άλλο κατόρθωμα ή αγώνισμα, πιστεύοντας ότι αυτό συμπληρώνει τον όρον της μετανοίας· και μάλιστα βρίσκει και παραδείγματα από προηγούμενους πατέρας, οπού έχουν γράψει γι' αυτήν την αρετήν.

Αναφέρω αυτολεξεί τα λόγια του Γέροντος γι' αυτές ακριβώς τις μονομέρειες. «Πολλοί γαρ το πάλαι και νυν εκ των μοναζόντων πατέρων και αδελφών επεμελήθησαν μιαν αρετήν, λόγου χάριν την ησυχίαν, και εις ταύτην και μόνον τα ιστία των ήπλωσαν ανεξετάστως εάν κερδίζωσι ή ζημιώνωνται εξ αυτής... Άλλοι δε πάλιν ηρκέσθησαν απλώς εις μιαν άκραν νηστείαν, να μη φάγωσιν έλαιον ή μαγείρευμα, και εδέσμευσαν την ελευθερία των, επί τούτου και μόνον αρκούμενοι...» Είτε από μέρους, είτε στο σύνολον, εάν ο άνθρωπος εξέλθη της πραγματικότητας, πλάνη είναι και τον εμποδίζει να φθάση τον σκοπόν του. Σε όσους δε επικρατήσει αυτής της μορφής η πλάνη, να κρατούν μια μονομερή άσκησιν και να μην αφήνουν τον δικό τους λογισμόν, δικαιωματικά τους πολεμά η κενοδοξία για την επικρατούσαν αυτοπεποίθησιν και η ζημία είναι αυξημένη.

Ο Γέροντας εν συνεχεία αναφέρει και άλλα κατορθώματα, αγρυπνίαν, ακτημοσύνην, ακόμη και δάκρυα, στα οποία, αν μονομερώς παραμείνη πιστεύοντας μόνον σ' αυτά, πλανάται και επιβουλεύεται την σωτηρίαν του. Απεναντίας «τον εργαζόμενον μετά συνέσεως πάσης ισοβαθμίως (τας αρετάς εννοεί) και όλας εξ ίσου ομού εν φρονήσει και γνώσει... εισίν τα μόνα απαραίτητα εργαλεία οπού εκτός των τοιούτων αδύνατον να αναβώμεν εις την τελειότητα...» Εδώ ο αείμνηστος Γέροντας παραθέτει ένα σχόλιον για μιαν ιεραρχικήν τάξιν των αρετών, και πώς απαραίτητως πρέπει να τηρούνται ανελλιπώς, ώστε η θεία χάρις να επισκεφθή και να κατοικήση στον άνθρωπον. Επειδή όμως περί τούτου αναφέραμεν προηγουμένως, εκρίναμεν φορτικήν την επανάληψιν.

Πέραν όμως των κολακευτικών μέσων, πού τα πνεύματα της πλάνης προσπαθούν να παρασύρουν τους αγωνιζόμενους, δεν υστερούν και στην απειλήν προκειμένου να φοβίσουν τους απείρους και με αυτόν τον τρόπο να εμποδίσουν την καλήν τους πρόθεσιν. Αυτός ο τρόπος συνήθως γίνεται στην αρχήν της πρακτικής ιδίως ασκήσεως των μετανοούντων οπότεν επεμβαίνει με τρομακτικούς τρόπους για να προκαλέση δειλίαν και φόβον, ώστε να υποχωρήση ο βουλόμενος να αγωνισθή. Είτε αισθητά με κτύπους, σεισμούς, φωνές και άλλα, τρομοκρατεί τον θέλοντα να προσευχηθή ή άλλην τινά πνευματικήν εργασίαν να κάμη, χωρίς να είναι αληθινά τα φαινόμενα, γιατί μόνον αυτός τα ακούει, χωρίς όσοι είναι μαζί του να τα ακούουν ή να βλέπουν τίποτα. Άλλοτε δείχνει φαντάσματα ευκρινώς σε ελάχιστον διάστημα· και τούτο όμως φαντασία, γιατί τα διάφορα σχήματα πού προβάλλει δεν υπάρχουν φυσιολογικά, άλλ' αυτός τα πλάθει στην φαντασία, όπως και εις τον ύπνον τα όνειρα, πλην όμως προκαλεί φόβον και ταραχήν. Άλλοτε πάλιν στον ύπνον και πολλάκις αισθητά τον σφίγγει, τον πιέζει, του κόβει την αναπνοήν, και, ενώ θέλει να φωνάξη ή να κινηθή, δεν δύναται και βρίσκεται σε αγωνίαν.

Στις βιογραφίες των πατέρων μας υπάρχουν αναρίθμητα τέτοια διηγήματα και άλλα σε οξυτέραν μορφήν, εις όσους αδίστακτα ορμούσαν στην πλήρη άρσιν του Σταυρού. Σ' αυτούς όχι φανταστικά, αλλά πρακτικά και προσωπικά παρουσιάζονταν τα πονηρά πνεύματα και με όσην τους επέτρεπε ο Θεός εξουσίαν, επαίδευαν και ταλαιπωρούσαν τους πατέρας, πιστεύοντες ότι θα τους εμπόδιζαν από την κατά Θεόν τους πορείαν. Άλλοτε πάλιν φθάνουν, επιτρέποντος μόνον του Θεού, σε δυσδιάκριτον πονηρίαν, πού μόνον η θεία χάρις μπορεί να σώση τον ταπεινόν άνθρωπον από την κακουργίαν των. Μία ομάδα απ' αυτούς τους πονηρούς δαίμονες παρουσιάζονται απειλητικοί και ορμούν να κακοποιήσουν, όσον έχουν άδειαν. Μετά παρουσιάζονται άλλοι απ' αυτούς σε αγαθή μορφήν και διώκουν τους πρώτους με επιτιμήσεις, ως απεσταλμένοι δήθεν εκ Θεού για την βοήθειαν και σωτηρίαν του πειραζομένου, με κύριον σκοπόν να τον παρασύρουν στην κενοδοξία, ως προνοουμένου εξαίρετος υπό του Θεού. Εδώ χρειάζεται να λαβή θέσιν η ευχή του Παύλου, να τους σύντριψη ο Θεός «υπό τους πόδας των αγωνιστών εν τάχει».

Εάν θελήση κανείς να αριθμήση τους σκοτεινούς διαδρόμους και περιπλανήσεις της αφόρητης αυτής κακίας, θα πη το Δαυϊτικόν εκείνον ρήμα: «Εξαριθμήσομαι αυτούς και υπέρ άμμον πληθυνθήσονται». Δικαίως αναφέρει το γραφικόν λόγιον «πάση φυλακή τηρεί σήν

καρδιαν»· και πάλιν, «εάν πνεύμα του εξουσιάζοντος αναβή προς σε, τόπον σου μη δώς».

Πάντων τούτων η διάγνωσις και λύτρωσις και σωτηρία, αλλά και αυτή η προκοπή και τελείωσις εν Χριστώ, δια της συνεργείας της θείας χάριτος επιτελείται. Εάν λοιπόν ο Κύριός μας κατά το λόγιον «ταπεινοίς δίδωσι χάριν», δεύτε πάντες προς την μακαρίαν ταπείνωσιν, ίνα συν αυτή πάντα ισχύσωμεν χάριτι Χριστού, αμήν.

Περί πλάνης σε γενικώτερες γραμμές

Επειδή περί πλάνης διαλαμβάνει η μικρή μας περιγραφή, δεν θα είναι παρέκκλισις, αν αναφέρωμεν και για την περιεκτικήν αυτή διαβολικότητα, πού μαστίζει την ανθρωπότητα. Πλάνη ουσιαστικά και οντολογικά είναι ο ίδιος ο διάβολος, αφού με εσφαλμένες ιδιοτελείς σκέψεις και αποφάσεις απέσπασε τον εαυτόν του από την πραγματικήν αλήθειαν, τον Θεόν, από τον οποίον έπαιρνε, κατά μετοχήν, το «ευ είναι» και όλην την ομαλήν λειτουργίαν της προσωπικότητας και έγινε ο ίδιος πλάνη, ως μη αληθώς και ορθώς σκεπτόμενος και κινούμενος. Μεταστραφείς πλέον στην ολικήν αυτήν διαστροφήν, επαναστάτησε πρώτα στον εαυτόν του και μετά στα όσα παρέσυρε, μεταφέρει δε και μεταδίδει αδιάκοπα την ιδικήν του πλέον διαστροφήν. Εάν, κατά την γνώμη των πατέρων μας, θέσιν και προσωπικότητα έχη μόνον το αγαθόν, το μη αγαθόν υστερείται και προσωπικότητα και θέσιν, αυτό πού έπαθε κατ' ανάγκην ο σατανάς.

Όταν όμως ο σατανάς προσπαθή να λαβή θέσιν και προσωπικότητα, αφού φυσικώς τα

υστερείται, άρα τα παριστάνει ψευδώς και αυτό είναι η πλάνη.

Ασφαλώς ύπαρξιν, σαν οντότητα, ο διάβολος έχει, γιατί απέθανεν μεν από του Θεού και της εννοίας κάθε καλού και της ζωής εν Θεώ, πλην όμως κατά την διαστραφείσαν του οντότητα υπάρχει ως σώμα θανάτου. Δεν παρουσιάζεται όμως υπ' αυτήν του την μηδενικότητα, αλλά κλέπτει τους όρους του καλού, του αγαθού, του χρησίμου, του ευεργετικού —ψευδώς και πεπλανημένως— και απατά τους πειθομένους του. Σ' αυτόν τον στασιασμόν της δικής του πτώσεως αδιάκοπα πολεμά να παρασύρη την πανανθρώπινην φύσιν, μερικώς και ολικώς, και αυτή η ενέργεια είναι και λέγεται πλάνη.

Το πρώτον μέτωπον της απάτης του σατανά, της πλάνης, εφάνη στην πρώτη παρουσία της θείας αποκαλύψεως. Η περιεκτική πρόνοια του Δημιουργού στα υπ' Αυτού γεγόμενα κτίσματα επεκτείνεται, πέραν της δημιουργικής του ενεργείας, και εις την συντηρητικήν των όντων πρόνοιαν ως παρατεταμένη μορφή επεμβάσεως του Θεού εις τα κτίσματα. Μη δυνάμενος ο διάβολος να διαστρέψη την δημιουργικήν επέμβασιν του Θεού στα ποιήματά του, κατά τον άρρητον και ακατάληπτον τρόπον της θείας παντοδυναμίας, επεμβαίνει δολίως στον παρατεταμένον τρόπον της συντηρήσεως και κηδεμονίας των όντων και ίδια των λογικών. Η πρώτη του κρούσις έγινε στους πρωτοπλάστους, διαστρέψας ενώπιόν τους τους προνοητικούς όρους του Θεού, όπου έδειξεν σ' αυτούς ο Θεός, χάριν της συντηρήσεως και προαγωγής τους στον τελικό σκοπόν και προορισμόν τους.

Μετά απ' αυτήν του την επιτυχίαν ο διάβολος απέκτησε ως μόνιμο του έργον αυτόν τον όρον και νόμον της διαστροφής: να πείθη τα πάντα ψευδώς σε στασιασμόν προς πάσαν αλήθειαν και λογικήν, καυχώμενος δια το αποτέλεσμα της παρακωλύσεως του θείου σχεδίου περί των όντων και του τέλους ενός εκάστου κατά την θείαν βουλήν. Εξετάζοντες την αρχήν της ιστορίας από την δημιουργίαν του ανθρώπου, κατά πάσας τας γραφάς, συναντούμε μίαν πλήρη ομοιομορφίαν όλης της διαβολικής πολεμικότητας με τον ίδιον πάντα σκοπόν: αποπλάνησιν του ανθρώπου από την επίγνωσιν του Θεού, εις οποιανδήποτε

βαθμίδα ή κλίμακα ευρίσκεται. Και αυτή ακόμα η προσωποποίησίς του σε θέσεις θεότητας, οπού επί σειράν αιώνων παραπλανούσε τον άνθρωπον, τούτο κυρίως επεδίωκε: στο να μην αναζητήση, ή μάλλον ανακαλύψη, ο άνθρωπος τον αληθή Θεόν, όπου θα ανεύρισκε την σωτηρίαν του. Δια της σαρκώσεως του ο Θεός Λόγος έφερε καιρίον πλήγμα στην θεοποίησιν του πονηρού, αποκαλύψας την αληθή θεογνωσίαν και ανακαλέσας τους ανθρώπους στην αλήθειαν. Πάλιν όμως, ο αδίστακτος διάβολος, ωχυρώθη εις το κέλυφος της πλάνης κατά του ανθρώπου υπό άλλην μορφήν. Έως εδώ η πάλη ευρίσκετο στο πρώτο στάδιον. Να μη αφήση τον άνθρωπον να γνωρίση τον Θεόν, την αλήθειαν και αυτό, όπως και άλλοτε ετονίσαμεν, είναι το ένα είδος του γενικού σατανικού πολέμου.

Το δεύτερον τώρα είναι, όταν ο άνθρωπος, μέσω της κρείττονος του Θεού προνοίας, εγνώρισε τον Θεόν αποκαλυφθέντα και λαλήσαντα. Μη δυνάμενος ο εχθρός να αφανίση την αποκαλυφθείσαν αλήθειαν δεν πολεμά να πείση τον άνθρωπον να την αρνηθή —αν και τούτο εν μέρει σήμερα το επιτυγχάνει—, αλλά προσπαθεί να νοθεύση αυτήν την αλήθειαν, διαστρέφοντας τους όρους και τα δόγματα και συντάγματα της γνησιότητάς της, δια να υστερήση τους μαθητάς της από των αποκειμένων αμοιβών, πού είναι οι θείες επαγγελίες, αυτή ταύτη η σωτηρία του ανθρώπου. Αυτή η διαστροφή από την ορθήν δόξαν της αληθείας, πού λέγεται ευσέβεια, ονομάζεται αίρεσις, και με αναρίθμητες αιρέσεις κτυπά την Εκκλησίαν απ' αυτής της ιδρύσεώς της, για να εμποδίση, όπως πιστεύει, τα σχέδια του Θεού. Αυτός είναι ο «πονηρός άνθρωπος», κατά την παραβολήν των ζιζανίων, πού έσπειρεν εν μέσω του καθαρού σίτου τα τόσα ζιζάνια, των οποίων ο Κύριος ηνέχθη την συμφυΐαν έως της ημέρας του θερισμού. Με διαιρέσεις και σκάνδαλα, ψευδοθηρησκείες, αιρέσεις, φατρίες, και παντός είδους πλάνες και διαστάσεις, διασπά και συγχύζει το ανθρώπινον γένος αυτός ο λυμεών και επ' αυτού του κλύδωνος και του σάλου διαπλέει η αλήθεια, η «εκκλησία» του Χριστού, και «μακάριος ος φυλάξει ταύτα και συνήσει τα ελέη του Κυρίου».

Να λοιπόν, πώς και διατί υπάρχουν τα τόσα σκάνδαλα επί γης και αυξάνουν οσημέραι, προκαλούντα την δυσφορίαν των πολλών, πού αγνοούν αυτό το μυστήριον. Προβαίνοντος δε του χρόνου, για τους «εις τα τέλη των αιώνων καταντήσαντας», τα σημεία των καιρών θάνατι έτι ζοφερώτερα, ένεκεν της προαισθήσεως του πλανώντας την οικουμένην «ειδώς ότι ολίγον καιρόν έχει». «Και ωργίσθη ο δράκων επί τη γυναικί (εκκλησία) και απήλθε ποιήσαι πόλεμον μετά των λοιπών του σπέρματος αυτής».

Υπάρχει και άλλο χάος σκοτεινότερον της πλάνης του σατανά, πάντοτε επίκαιρον και περισσότερο πρόσφορον στις ημέρες μας.

Δύο γενικές αφορμές, συνυφασμένες με την ανθρώπινη ζωήν, ανοίγουν την θύραν σ' αυτού του είδους την πλάνην. Η πρώτη είναι η ζωηρά επιθυμία του ανθρώπου να γνωρίση το μέλλον του και γενικά να κατανοήση τα αίτια των συμβαινόντων δυσχερών της ζωής του. Η άλλη αφορμή είναι η πολύπλευρη περιέργεια της γνώσεως των υπέρ φύσιν πραγμάτων, πού είναι και το σπουδαιότερον ζήτημα πού γενικά απασχολεί. Η πραγματική γνώσις κάθε υπερφυσικού πράγματος μόνον δια της υπέρ φύσιν θείας χάριτος πραγματοποιείται. Ο απατεών όμως διάβολος εδώ βρίσκει κατάλληλον έδαφος της δικής του πλάνης και απάτης, γιατί, σαν υπερφυσικόν πνεύμα πού είναι έναντι ημών των εχόντων σώμα παχύ και φαινόμενον, υποδύεται τον ρόλον της χάριτος και παρουσιάζει ψευδώς εικόνες και φάσματα ως αληθείς αποκαλύψεις και παρασύρει τον άνθρωπον.

Λειτουργώντας ο πνευματικός νόμος, σαν ο κώδικας της θεοπρεπούς οικονομίας προς τα κτίσματα, επιβάλλει στα στοιχεία και στους ανθρώπους τα μέτρα και μέσα εκείνα, πού ρυθμίζουν την παρούσαν ζωήν, και έτσι απαρτίζεται ο κύκλος του σύμπαντος νοήματος της ζωής. Σύμφωνα με τους ακατάληπτους αυτούς όρους και νόμους της προνοητικής αυτής κυβερνήσεως των όντων υπό του Θεού, υπάρχουν στον κανόνα της ζωής και τα διάφορα θλιβερά και επίπονα, στην γενική τους κλίμακα. Αυτού του είδους τους πειρασμούς, μέσω των οποίων ο Θεός ρυθμίζει την ζωήν ενταύθα και για το μέλλον, οι πλείστοι άνθρωποι τους αγνοούν, και, στην προσπάθειά τους για να τους αποφύγουν, πιάνονται στα δίκτυα του σατανά προσποιούμενου τον σωτήρα. Αν και πάντοτε απεδείχθη πλάνος και απατεών, ο άνθρωπος δεν κατόρθωσε να διαπιστώση αυτήν την παγίδα και να σωθή από τον κίνδυνον αυτόν. Ως αντάλλαγμα στους αφελείς του υπηκόους ο πονηρός απαιτεί υψηλά κεφάλαια, χωρίς αυτοί να γνωρίζουν την έκτασι της ζημίας τους, και, όταν θα ανακλύβουν, δυσκολεύονται να απαλλαγούν της σατανικής επιδράσεως, πού σαν αιχμαλωσία τους στραγγαλίζει τη θέλησι και ελευθεριαν.

Με παρόμοιον τρόπον πλανώνται και οι περιεργοι και εγωϊσταί, πού εισδύουν αυθαδώς στα σκοτεινά άντρα του σατανά με τις πλαστές αληθοφάνειες, για να βρουν επιστημονικώ τω τρόπω, όπως τους αποπλανά, την αλήθειαν και να, πού βρίσκονται σήμερα τα τραγικά θύματα της νεολαίας μας, πού στους συνειδητούς προκαλούν αβάστακτον πόνον και στους ανεύθυνους υπευθύνους αδιαφορία και αδράνειαν. Μέσω των ανατολικών θρησκειών, όπου κρατούν τα πεπαλαιωμένα μαγικά σύμβολα και σχήματα, δίδει σήμερα ο δράκων, ο όφις ο αρχαίος και σατανάς, τα απατηλότερά του μηνύματα.

Ο κατ' εικόνα και ομοίωσιν θείαν κτισθείς άνθρωπος, και μετά την πτώσιν του ακόμα, συγκρατεί μέσα του σαν στοιχεία της οντότητός του την αίσθησιν και επιθυμίαν του υπερφυσικού. Δεν προβαίνομε σε θεολογικούς όρους περί τούτου, αλλά σε γενικές γραμμές χαράζομεν τις μορφές και φάσεις της πλάνης του σατανά, γιατί πάρα πολύ το θέμα αυτό είναι, όσο ποτέ άλλοτε, επίκαιρον. Αυτήν την αίσθησιν ο Θεός Λόγος δια της παρουσίας του όχι μόνον απεκάλυψεν εις την φύσιν της, αλλά και επραγμάτωσεν μεταδόσας στον άνθρωπον δια του σώματός Του, της Εκκλησίας, την εξουσίαν και δύναμιν να κληρονομήση όλον το πλήρωμα της υπέρ φύσιν καταστάσεως, γινόμενος κατά χάριν υιός Θεού. Τον πρακτικόν τρόπον, όπου ο άνθρωπος δύναται δια της χάριτος να φθάση σ' αυτήν την θείαν επαγγελίαν, αναφέρομε σ' όλον μας αυτό το ταπεινό σύγγραμμα, και ότι βαθμηδόν κανείς δια της κλίμακας της μετανοίας μεταφέρεται σ' αυτό το πλήρωμα. Ο πονηρότατος διάβολος, μιμούμενος τα διάφορα στάδια πού ο άνθρωπος κοινωνεί με υπερφυσικές αξίες μέσω της αγιαζούσης θείας χάριτος, παραχαράζει, ως συνήθως, την αληθή θεοφάνεια με ψευδαισθήσεις της δικής του κακουργίας και ενεργείας και αποκοιμίζει τα δικά του θύματα, ότι καλώς βαδίζουν αφού βλέπουν και αισθάνονται πράγματα υπερφυσικά, όπως και η Εκκλησία παραδέχεται. Αυτή λοιπόν είναι η παγίδα των περιέργων και εγωιστών.

Η ουσία όμως της υπέρ φύσιν κοινωνίας δεν είναι σ' ένα θέαμα ή σε μια ψευδαίσθησιν παρηγορίας, και γενικά στο να ιδούμε ή να υποστούμεν κάποιον θαύμα, όπως καυχώνται οι οπαδοί των ψευδοθρησκειών. Η κοινωνία της υπέρ φύσιν καταστάσεως της ζωής είναι το πλήρωμα των επαγγελιών, πού παρέδωσε κληρονομικά στους πιστούς του ο Λόγος του Θεού- και να τι λέγει ο Ευαγγελιστής Ιωάννης- «Όσοι γαρ έλαβον Αυτόν έδωκεν αυτοίς εξουσίαν τέκνα Θεού γενέσθαι, οι ουκ εκ θελήματος σαρκός, ουδέ εκ θελήματος ανδρός, άλλ' εκ Θεού εγεννήθησαν». Ουχί θεαταί των υπέρ φύσιν θείων μυστηρίων και δωρεών αλλά

κληρονόμοι, «κληρονόμοι μεν Θεού, συγκληρονόμοι δε Χριστού»· και αυτό μόνον μέσω της Εκκλησίας και των θείων μυστηρίων αυτής, ασκούντες τις θείες αρετές κατά το θείον του Χριστού ευαγγέλιον, και όχι τη απάτη και μεσιτεία των αγυρτών και απατεώνων, στις μαγείες και στα γιόγκα των διαβολικών επιταγμάτων.

<http://www.gerontas.gr>